

ירושלים שלי

דברים בעצרת במלאת 25 שנים לשחרור ירושלים

רב-אלוף (מיל') יצחק רבין

נשבעתי, כרמטכ"ל ששת הימים, כי אהיה אחרון הרמטכ"לים של צה"ל, שהועמד בפני גבולות בלתי אפשריים, בפני קווי הגנה בלתי-סבירים ובפני אימת החידלון. יאה אשר יהא. הביטחון של ילדינו בקטמונים של ירושלים, בפעוטונים של חולתא, יסוד-המעלה וקרית-שמונה, בכתות הגן של כפר-סבא ונחל-עוז, הביטחון שלנו, ביטחון ילדינו – קודם לכל. אם יהיה לנו ביטחון, יהיה גם שלום לכל יושבי ארץ זו ולשכניה. לא יצאנו למלחמת ששת הימים כדי לכבוש ולספח. יצאנו למלחמה – כדי לחיות ולהנחיל חיים לדורות הבאים. [- - -]

גיורא אשכנזי היה בן 31 במותו. לא הכרתי אותו, וכל שידוע לי עליו היום הוא מכמה שורות בספר יזכור. שלום סאלם קלף היה בן 34 שנים במותו. גם אותו לא הכרתי. גם עליו למדתי מספר יזכור. גיורא אשכנזי, יליד קיבוץ ניר-דוד, ושלום סאלם קלף, יליד תימן, היו אבות לילדים. היו להם חלומות, אהבות ואכזבות. הם רצו לחיות. גיורא ושלום נפלו במרחק קילומטרים אחדים מכאן, באותו יום, בקרב על ירושלים, לפני עשרים וחמש שנה. חייהם תמו בדרך לאוגוסטה ויקטוריה ובדרך שועפט.

שמונה מאות חיילי צה"ל נפלו במלחמת ששת הימים, 180 מהם בירושלים. [- - -]

במלחמת ששת הימים לחצנו על ההדק רק כאשר לא יכולנו עוד, כאשר החרב החדה הונחה על צווארנו, כאשר לא היתה ברירה אחרת. עשינו הכל – הכל! – כדי למנוע מלחמה לפני שיצאה הפקודה "סדין אדום" אל הכוחות – אותה פקודה, שצליליה ברשתות-הקשר מהדהדים עד היו ברעד באזני רבים. ידעתי אז, שתחושת "אין ברירה", אשר חדרה אל החיילים תביאם למיצוי מלוא יכולתם הקרבית, אך יהיו לוחמים רבים, שלא יחזרו הביתה לספר איך שמעו את פקודת "סדין אדום".

כל חי בפלמ"ח ובצה"ל – מאז הייתי מפקדתה וכאשר שירתי כאלוף פיקוד, כרמטכ"ל – כראש ממשלה, כשר ביטחון, בטרם החלטנו על פעולה, קרב, כל יציאה למלחמה, היו – ויהיו – תמיד לנגד עיניי, גם עיניהם של הלוחמים השואלים אם זה חיוני ואם אין ברירה אחרת, וגם עיני האמהות, האבות, הנשים והילדים שמאחורי הלוחמים, אלה שמחכים בבית – ובמקום בעל, האב, הבן, החבר, מגיעים אליהם שליחי קצין העיר עם הידיעה הנוראה.

רק מי שהתייצב משך שנים, שנה אחר שנה, בימי הזיכרון, מול עיני האלפים והרבבות השותקים בבתי הקברות, רק מי שראה עולמות נחרבים, משפחות נהרסות עד היסוד, יודע גם לחשוב 77 פעמים לפני שמחליטים לשלוח את הבחורים לקרב. כי "רק מי ששכל את הטוב ברעיו, אותנו יוכל להביך". [- - -]

היה רגע אחד במלחמת ששת הימים, שסימל את הניצחון הגדול: במלחמה זו המעטים, שהיו עדים לרגע הזה ישאו אותו בזיכרוןם עד יומם האחרון. זה היה הרגע שבו הגיעו ראשוני הצנחנים בפיקודו של מוטה אל אבני הכותל המערבי, נרגשים מהמעמד – שכמותו לא היה ולא יחזור לעולם. [- - -]

המעמד הזה, היום לפני 25 שנים, המעמד שהיינו שותפים לו, עדי ראיינה ושמיעה, היה ויהיה חלק חשוב מההיסטוריה של כל אחד מאתנו.

כבן לעם היהודי, שחלם אלפי שנים לחזור לנחלת אבותיו, בן לעם שגלה מארצו ואיבד במחוזות הגולה מיליונים מבניו שאבדו בפוגרומים, ב"אקציות", בשואה, כבן לעם, שתמונת הילד עם הידיים המורמות בגיטו ורשה חוזרת אליו בלילות. הכותל המערבי הוא לי מוקד געגועיו של העם היהודי ואבני הכותל השותקות, שהיו המלט והדבק של עם ישראל לדורותיו, דיברו אליי באותם רגעים יפים ועצובים, יותר מכל חלום ושיר. [- - -]

מבחינתי האישית, באותו יום, היתה זו סגירת מעגל; ואילו זיכו אותי רק בכך – די היה לי.

כאן, בירושלים, תשע-עשרה שנים קודם לכן, במלחמת העצמאות, היה לי הכבוד לפקד על חטיבת לוחמי פלמ"ח, חטיבת "הראל". כאן ובבאב אלואד, בדרך אל העיר, עשינו את המוטל עלינו ומעבר לכך, ואכן המצור על ירושלים נפרץ הדרך אל העיר נפתחה אך העיר נשארה חצויה.